

Zakres pojęcia „wychowanie”

24 lipca 2012

Wychowanie – to całość zamierzonych oddziaływań środowiska społecznego, przyrodniczego na jednostkę, trwające całe życie. W zakres pojęcia wchodzi:

- wychowanie naturalne pod wpływem środowiska w którym jednostka funkcjonuje – rodzina, kontakty społeczne, obyczaje, religia
- wychowanie instytucjonalne – celowe, planowe oddziaływanie instytucji wychowujących takich jak: przedszkola, szkoły, internaty, domy dziecka
- samowychowanie

Oddziaływanie to ma wpływ na stosunek jednostki do otaczającego świata, kształtowanie się systemu wartości, norm, celu życia. W pedagogice istnieją definicje, które kładą nacisk na celowe dokonywanie zmian w osobowości człowieka pod wpływem czynników zewnętrznych. Jednostka stanowi w nich przedmiot oddziaływań.

Druga grupa definicji mówi o wychowaniu indywidualnym, czyli wspomaganie rozwoju jednostki poprzez pobudzanie do działania, ale pośrednio, wpływając nie na wychowanka lecz na warunki w których działa. Wychowanie przekazuje jednostkom dziedzictwo kulturowe, wzory zachowań – utrzymuje ciągłość kulturową społeczeństw, a jednocześnie przygotowuje do uczestnictwa i przekształcania rzeczywistości społecznej.

Wychowanie jest procesem o złożonej naturze, który dotyczy różnych aspektów osobowości człowieka. Jest to jedno z fundamentalnych pojęć pedagogicznych. Według definicji S. Jedynaka, wychowanie w szerszym znaczeniu odnosi się do „wszystkich oddziaływań ze strony środowiska społecznego oraz przyrodniczo-geograficznego, które wpływają na kształtowanie osobowości jednostki”. Natomiast w węższym znaczeniu wychowanie oznacza „świadome i celowe działania, których celem

jest kształtowanie lub modyfikowanie konkretnych cech osobowości, w celu dostosowania jej do określonego ideału wychowawczego”.

Wychowanie, w najszerszym sensie, odnosi się do wszystkich wpływów, jakie rodzice, wychowawcy i środowisko mają na rozwój dzieci i młodzieży. Obejmuje to oddziaływania na fizyczny, umysłowy, moralny i estetyczny rozwój, a także przyswajanie przez dzieci wiedzy technicznej i umiejętności. Węższe znaczenie pojęcia „wychowanie” odnosi się natomiast do konkretnych aspektów rozwoju dziecka, a szczególnie często używane jest w odniesieniu do wpływu i kształtowania moralnego wychowanka. Czasem wydaje się, że pojęcie „wychowanie” w tym sensie (moralnym) jest przeciwstawiane wykształceniu intelektualnemu.

Zgodnie z definicją S. Jedynaka, wychowanie w szerszym sensie obejmuje całość oddziaływań środowiska społecznego oraz przyrodniczo-geograficznego na człowieka, które kształtują jego osobowość. Natomiast w węższym sensie, wychowanie to jedynie celowe i świadome działania podejmowane w celu ukształtowania lub zmodyfikowania konkretnych cech osobowości, co prowadzi do formowania jej zgodnie z wybranym ideałem wychowawczym.[1]

Według W. Okonia, wychowanie to świadomie organizowana działalność społeczna, która opiera się na stosunku wychowawczym między wychowankiem a wychowawcą, i ma na celu wywołanie zamierzonych zmian w osobowości wychowanka. Zmiany te dotyczą zarówno poznawczego i instrumentalnego aspektu, związanego z poznawaniem rzeczywistości i zdolnością do oddziaływania na nią, jak i emocjonalno-motywacyjnego aspektu, który obejmuje kształtowanie stosunku człowieka do świata i ludzi, jego przekonań, postaw, układu wartości i celów życiowych. Proces wychowania jest uwarunkowany przez wiele czynników, a jego przebieg zależy od zrozumienia przez jednostkę określonych norm społeczno-moralnych oraz przypisaniu tym normom znaczenia osobistego, co z kolei zależy

od wcześniejszych doświadczeń i motywacji jednostki.[2]

[1] S. Jedynak (red.), *Słownik etyczny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1990, s. 264.

[2] W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2007, s. 319.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.